

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Kraków, 28 października 2014r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydz. IX Gospodarczy w składzie:

sędzia SO Dariusz Pawłyszcz

protokółant st. sekr. sąd. Aleksander Powroźnik

po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w Krakowie 14 października 2014r. sprawy z powództwa syndyka masy upadłości (...) Sp. z o.o. w Ł. przeciwko (...) Sp. z o.o. w K. o zapłatę 88.744,92 zł z ustawowymi odsetkami od 5 lutego 2014r.

I zasądza od pozwanej na rzecz powoda 13.170 (trzydzieści tysięcy sto siedemdziesiąt) zł z ustawowymi odsetkami od 5 lutego 2014r.;

II oddala żądanie zapłaty 75.574,92 zł z odsetkami i zasądza od powoda na rzecz pozwanej koszty postępowania 3.120 (trzy tysiące sto dwadzieścia) zł.

UZASADNIENIE

Powodowy syndyk masy upadłości dostawcy wniósł o zasądzenie od pozwanego przedsiębiorcy handlowego: 1. 87.795,60 zł tytułem zwrotu wynagrodzenia za usługi oraz bonusów od obrotu będących w istocie opłatami za przyjęcie towarów upadłego do sprzedaży, 2. 949,32 zł tytułem odsetek od sumy z p.(...) za okres do dnia wniesienia pozwu razem 88.744,92 zł z ustawowymi odsetkami od wniesienia pozwu.

W sprzeciwie [k.121] od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa, ponieważ:

1. upadły za zgodą pozwanego umową z 1 listopada 2011r. przeniósł na osobę trzecią wszystkie prawa i obowiązki z umowy z pozwanym,
2. pozwanemu przysługiwały sumy będące przedmiotem żądania, gdyż są one wynagrodzeniem za usługę elektronicznej wymiany danych ((...)) i za usługi audytu zakładu dostawcy oraz badania porównawcze produktów dostarczanych przez dostawcę oraz bonusem za przekroczenie określonych w umowie progów obrotów,
3. powód nie wykazał zapłaty przez upadłego sumy 173,71 zł, choć jest ona objęta żądaniem pozwu.

Sąd ustalił, co następuje:

umowa

W dniu 1 czerwca 2010r. pozwany zawarł z upadłym umowę [k.30], na mocy której upadły zobowiązał się do sprzedaży i dostarczania pieczywa zgodnie z zamówieniami pozwanego (§ (...)) do centrów dystrybucyjnych pozwanego po cenach wskazanych w cenniku stanowiącym zał. (...) do umowy. Szczegółowe warunki sprzedaży miał określać zał. (...) (§ (...)).

"Warunki handlowe sprzedaży" (zał. nr (...)) na okres od 1 czerwca do 31 grudnia 2010r. [k.36] przewidywały wynagrodzenie pozwanego za usługę elektronicznej wymiany danych ((...)) w wysokości 0,1% obrotów (p.(...)) oraz bonus 18,9% obrotów, jeśli przekraczały 2.000 zł miesięcznie (p.(...)). Za audyt zakładu dostawcy minimum raz w sezonie pozwanemu przysługiwało 2.500 zł netto (p.(...)). P.(...) Warunków przewidywał badania nowych produktów dostawcy na próbach klientów min. 250 osób, lecz tę rubrykę strony zakreśliły potrójnym xxx. W.h.s. na 2011 rok

[k.41] już nie przewidywały audytu, a za badanie produktu na próbie klientów przewidywały 1.000 zł netto (p.(...)). Wynagrodzenie pozwanego za usługę elektronicznej wymiany danych ((...)) nadal wynosiło 0,1% obrotów (p.(...)), a bonus wzrósł do 19,5% obrotów, jeśli przekraczały 20.000 zł miesięcznie (p.(...)).

wykonywanie umowy

Pozwany obliczał wartość obrotów netto za dany miesiąc, od tego obrotu obliczał bonus 18,9 lub 19,5% (w zależności od stawki wiążącej strony w danym okresie) i co miesiąc wysyłał powodowi wykaz obrotów z naliczonym bonusem (dokument pt. "Raport realizacji usługi dla dostawcy") oraz notę księgową w wysokości obliczonego bonusu. Za styczeń 2011 roku pozwany wystawił dwa raporty [k.85,87] i dwie noty na sumy 6.792,60 zł [k.84] i 22.502,01 zł [k.86] –oddzielnie za dwie różne grupy pieczywa [oświadczenie pozwanego k.163 43 i 49 m]. Mimo wejścia w życie nowych W.h.s. z bonusem 19,5% od 1 stycznia 2011r. pozwany obliczył bonus wskaźnikiem 18,9% obowiązującym w 2010r., co pozwany określił jako pomyłkę [k.163 49m] (sądowi z innych spraw dostawców pozwanego z pozwanym znany jest fakt podpisywania W.h.s. z opóźnieniem, niekiedy już po rozliczeniu stycznia, i to zapewne było przyczyną zastosowania w styczniu 2011r. wskaźnika z 2010r.). Suma wymienionych wyżej 4 not wynosi 72.518,22 zł.

Za usługę (...) pozwany zgodnie z umową wystawił upadłemu faktury w wysokości 0,1% obrotów, tj. na sumę 6.371,38 zł.

Za audyt pozwany wystawił 26 lipca 2010r. fakturę na sumę 2.500 zł netto, tj. 3.050 zł brutto [k.61] i 14 lipca 2011r. wystawił fakturę na sumę 3.000 zł netto, tj. 3.690 zł brutto [k.78].

Pozwany w 2010r. mimo braku odpowiedniego postanowienia w W.h.s. przesłał upadłemu dostawcy 6 wyników badań dostarczonych produktów [k.46,49,51,54,56,59 - na rok 2010 wskazują daty ważności partii] oraz 6 próśb o potwierdzenie otrzymania tych wyników z informacją o cenie badania 800 zł netto [k.48,50,53,55,58,60]. Dostawca podpisał się w rubryce na potwierdzenie i odesłał oryginały próśb pozwanemu, który w dniu 20 kwietnia 2011r. wystawił 6 faktur [k.69-74] na sumę 800 zł netto, tj. 976 zł brutto - razem na sumę 5.856 zł. Badania polegały na zebraniu chętnych konsumentów i wypełnianiu przez nich formularzy z ocenami [zeznanie pracownika pozwanego M. S. k.160].

Wyżej wymienione opłaty na sumę 87.795,60 zł zostały przez powoda zapłacone przez potrącenie z cenami należnymi powodowi z wyjątkiem sumy 173,71 zł za usługę (...) (a przynajmniej mimo podniesienia tego zarzutu w sprzeciwie powód nie ustosunkował się do niego na rozprawie).

W dniu 1 listopada 2011r. upadły dostawca, nowy dostawca i pozwany zawarli umowę [k.142], na mocy której nowy dostawca wstąpił w prawa i obowiązki poprzedniego dostawcy, który solidarnie z nowym dostawcą odpowiadał wobec pozwanego za zobowiązania powstałe przed 1 listopada 2011r. W dniu 11 lipca 2012r. SR dla Łodzi-Śródmieścia ogłosił upadłość układową poprzedniego dostawcy i post. z 18 grudnia 2012r. zmienił upadłość na likwidacyjną.

W styczniu 2013r. powodowy syndyk zawiadzał pozwanego do próby ugodowej [k.111] co do obowiązku zwrotu sumy 15.277,38 zł stanowiącą wynagrodzenie za audyt, badania porównawcze i (...) (nieskuteczne posiedzenie pojednawcze odbyło się 8 maja 2013r. Następnie pismem z 19 września 2013r. doręczonym pozwanemu 23 września 2013r. powód wezwał pozwanego do zwrotu wynagrodzenia i pismem z 21 stycznia 2014r. doręczonym 23 stycznia 2014r. wezwał pozwanego do zwrotu bonusów w wysokości 72.518,22 zł.

Powyższy stan faktyczny był niesporny i został ustalony w oparciu o oświadczenia stron (art. 229 i 230 K.p.c.). W szczególności pozwany nie zaprzeczył otrzymaniu wezwań z 19 września 2013r. i 21 stycznia 2014r., chociaż powód wbrew spisowi załączników do pozwu nie dołączył tych wezwań i potwierdzeń doręczenia.

Ponad ustalony stan faktyczny pozwany twierdził, że dostawca odnosił korzyści z usługi (...). Żądanie zwrotu wynagrodzenia za tę usługę podlegało oddaleniu niezależnie od korzyści dostawcy z tej usługi i dlatego sąd pominął świadków zawnioskowanych przez pozwanego na korzyści dostawcy z usługi [k.126]. Pozwany twierdził, że badania

produktów kupowanych od upadłego zostały poprzedzone ustaleniami ustnymi i Aneksem do umowy. Na tę okoliczność pozwany nie powołał świadków [k.126 p.IX], a jedynie Aneks [k.145], który nie był podpisany i nie zawierał daty. Precyzując wnioski dowodowe na pierwszym posiedzeniu jawnym pozwany nie poruszył kwestii podstawy do obciążenia powoda 6 opłatami za badania porównawcze [k.154]. Kwestię tę z własnej inicjatywy poruszyła świadek M. S. [k.150] wezwana w celu wyjaśnienia zasadności opłaty za audyt [sprecyzowanie wniosku przez pozwanego k.154 18m]. Świadek opisała metodologię badania, zeznała, że jego warunkiem jest zawarcie odpowiedniego postanowienia w umowie lub aneksie [k.161 10m], lecz do obowiązków świadka nie należało sprawdzanie umowy. Świadek otrzymywała od przełożonych wykaz produktów do zbadania i nie interesowała się treścią umowy dostawcy z pozwanym.

Pozwany wniósł o termin [k.162 31m] na wskazanie dowodów na wykonywanie niepodpisanego Aneksu [k.145] przewidującego opłatę 800 zł netto za badanie porównawcze [zał. (...) do Aneksu k.146v], lecz nawet nie sprecyzował, co ma na myśli dążąc do wykazania wykonywania Aneksu. Jeśli miało to oznaczać przesyłanie wyników badań dostawcy i akceptację dostawcy post factum na obciążenie go sumą 800 zł netto, to były to okoliczności niesporne, wynikające z dokumentów dołączonych przez samego powoda do pozwu. Pozwany nigdy nie oświadczył jednoznacznie, że strony zawarły ustną umowę o treści określonej w niepodpisanym Aneksie. Pozwany nie wyjaśnił, dlaczego nie może powołać dowodów już na posiedzeniu [k.162 31m] i dlaczego w sprzecznie powołał jako dowód tylko niepodpisany Aneks. Dlatego sąd nie ustalił, aby strony zawarły Aneks z załącznikami, czego pozwany nawet stanowczo nie twierdził. Ponadto, jak zostanie uzasadnione w wyjaśnieniu podsatwy prawnej rozstrzygnięcia, wynagrodzenie za badania porównawcze pełniło funkcję opłaty za utrzymywanie statusu dostawcy pozwanego niezależnie od tego, czy Aneks został zawarty.

Poza przesłuchaną M. S. pozwany wnosił o dalszych świadków na okoliczności związane z audytem zakładu upadłego, lecz nie wyjaśnił jakie dalsze fakty chce udowodnić ponad treść niekwestionowanego przez powoda zeznania M. S..

Pozwany wniósł o świadków na okoliczność, że łącząca strony umowa wbrew jej § (...) jest umową dostawy, lecz nie wyjaśnił, jak odmienna kwalifikacja umowy miałyby wpłynąć na rozstrzygnięcie.

Sąd zważył, co następuje:

czyn nieuczciwej konkurencji

Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w art. 3 definiuje zakazany czyn nieuczciwej konkurencji jako "działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta" oraz *expressis verbis* wskazuje 12 czynów nieuczciwej konkurencji, a następnie w art. 5,8,10-15a,16,17c i 17e bliżej określiła owe 12 zdefiniowanych czynów nieuczciwej konkurencji (art. 17e został uchylony, a definicja systemu konsorcyjnego została przeniesiona do art. 2 p.10 u. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom handlowym, natomiast niewymienione wyżej art. 15b, 17a i 17d definiują czyny niewymienione w art. 3.2). Z takiej konstrukcji U.z.n.k. jednoznacznie wynika, że mogą istnieć czyny niebędące żadnym z 12 zdefiniowanych i wymienionych w art. 3.2 czynów (15 czynów po dodaniu trzech czynów zdefiniowanych, lecz niewymienionych w art. 3.2), lecz mimo to będące zakazanymi czynami nieuczciwej konkurencji wyłącznie na mocy art. 3.1 u.z.n.k. Świadczy o tym zwrot "w szczególności" poprzedzający wymienienie 12 zdefiniowanych czynów. Owe 12 (czy też raczej 15) czynów ustawa uznała za czyny nieuczciwej konkurencji i wbrew wywodom pozwanego w ich przypadku nie jest dopuszczalna ocena, czy spełniają one ogólną definicję z art. 3 u.z.n.k. Ten ostatni przepis służy eliminowaniu z praktyki gospodarczej czynów nieobjętych definicjami zawartymi w art. 5-17d u.z.n.k., a nie ograniczaniu zakresu zdefiniowanych czynów nieuczciwej konkurencji (w wyroku z 26 stycznia 2006r., II.CK.378/05, Lex 1722222, SN uznał, że czyn zdefiniowany w art. 15.1 p.4 u.z.n.k. był czynem nieuczciwej konkurencji także przed wprowadzeniem tej definicji do ustawy właśnie na mocy ogólnego określenia z art. 3 u.z.n.k.). W przypadku czynów zdefiniowanych ogólne określenie z art. 3 u.z.n.k. można stosować co najwyżej posiłkowo - przy interpretacji poszczególnych definicji z art. 5-17d u.z.n.k. nie można pomijać celu ustawy wyrażonego właśnie w ogólnej definicji z art. 3 u.z.n.k. Niemniej jednak czyn jednoznacznie objęty jedną z definicji z art. 5-15 u.z.n.k. zawsze jest czynem nieuczciwej konkurencji, nawet jeśli nie jest objęty

ogólną definicją z art. 3 u.z.n.k. Powyższy schemat legislacyjny został powtórzony w art. 15.1 u.z.n.k. Na mocy tego przepisu "czynem nieuczciwej konkurencji jest utrudnianie innym przedsiębiorcom dostępu do rynku". Następnie ustawa w p.1-5 określa 5 rodzajów działań, które z mocy ustawy uważane są za utrudnianie dostępu do rynku. Jednakże z poprzedzającego je zwrotu "w szczególności" wynika, że mogą istnieć czyny niebędące żadnym z 5 zdefiniowanych działań, lecz mimo to będące zakazanymi czynami nieuczciwej konkurencji wyłącznie na mocy art. 15.1 u.z.n.k. Ogólne definicje czynu nieuczciwej konkurencji (art. 3.1 u.z.n.k.) i utrudniania dostępu do rynku (art. 15.1 u.z.n.k. ab initio) mogą być uwzględniane tylko przy wykładni art. 15.1 p.4 u.z.n.k., lecz nie mogą stanowić podstawy do uznania za legalny czynu spełniającego hipotezę art. 15.1 p.4 u.z.n.k. (tak samo wyrok SA w Krakowie z 20 lutego 2009r., I.ACa.65/09, Lex 516544, teza 2). Biorąc powyższe pod uwagę rozstrzygając o żądaniu zwrotu opłat pobranych przez przedsiębiorcę handlowego od swojego dostawcy należy oceniać wyłącznie charakter opłaty - czy jest ona opłatą za przyjęcie towaru do sprzedaży i przy tym nie jest marżą. Opłata spełniająca te obydwie przesłanki jest nielegalna niezależnie od tego, czy w konkretnym przypadku utrudniała dostawcy dostęp do rynku. Ustawodawca uznał, że sama praktyka pobierania przez przedsiębiorców handlowych od dostawców opłat innych niż marża za przyjęcie towaru do sprzedaży powinna zostać wyeliminowana z rynku, a środkiem do tego jest nadanie dostawcom roszczenia o zwrot tych opłat. Dlatego nieistotna jest geneza zawarcia umowy nakładającej na dostawcę obowiązek uiszczania jakichś opłat na rzecz przedsiębiorcy handlowego. Nieistotne jest, czy pozwany narzucił powodowi te opłaty, czy też były one negocjowane i istniała możliwość zawarcia umowy bez tych opłat, czy też były one negocjowane i istniała możliwość zawarcia umowy bez tych opłat. Dlatego sąd pominął dowody zawnioskowane przez pozwanego na okoliczność, że strony negocjowały treść warunków handlowych. Nie jest istotne, czy strony prowadziły negocjacje, czy też powód otrzymał wybór: zawierać kolejne umowy z pozwanym przewidujące opłaty za status dostawcy lub zaprzestać sprzedaży nabiału pozwanemu (tak samo SA w Krakowie w wyroku z 5 października 2012r., I.ACa.891/12, dostępny w Portalu orzeczeń sądów powszechnych).

Okoliczność, czy powód dobrowolnie zobowiązał się i zapłacił opłaty, nie jest istotna (dlatego sąd pominął świadków na okoliczność, iż wszystkie sporne opłaty były przedmiotem negocjacji). W świetle art. 411 p.1 K.c. istotna jest wiedza spełniającego świadczenie nienależne o nienależności świadczenia, lecz nie dotyczy to nienależności będącej skutkiem nieważności umowy. Także w świetle art. 15.1 p.4 u.z.n.k., kwestia dobrowolności jest nieistotna, gdyż istotny jest wyłącznie charakter opłaty uiszczonej przez dostawcę przedsiębiorcy handlowego, tj. czy jest ona inną niż marża opłatą za przyjęcie towaru do sprzedaży. Dobrowolność zobowiązania się do ponoszenia takich opłat i dobrowolność ich uiszczania nie uchyla kwalifikacji pobierania takich opłat jako czynu nieuczciwej konkurencji, gdyż art. 15.1 p.4 u.z.n.k. uznaje za czyn nieuczciwej konkurencji samo pobranie opłaty określonej w tym przepisie niezależnie od tego, czy podmiot obciążony zabronioną opłatą zapłacił ją dobrowolnie.

Nie jest także istotne, czy działania pozwanego zagrażały interesom powoda. Pobieranie opłat innych niż marża może nawet wspomagać interesy obciążonego nimi dostawcy, jeśli konkurencyjni dostawcy są obciążani wyższymi opłatami. Ocena opłaty jako opłaty za przyjęcie towaru zależy tylko od funkcji opłaty, a nie od tego, czy w konkretnym przypadku dostawca obciążony opłatą odnosi korzyść, czy też traci na systemie opłat wprowadzonym przez pozwanego.

opłata inna niż marża

Art. 15.1 p.4 u.z.n.k. zabrania pobierania przez kupującego przedsiębiorcę handlowego od sprzedawcy innych opłat za "przyjęcie towaru do sprzedaży" niż marża. Przedsiębiorca handlowy kupuje od swoich dostawców towary w celu ich odsprzedaży (tj. sprzedaży bez przetworzenia) i płaci im umówioną cenę. Zatem przedsiębiorca handlowy nie pobiera (w rozumieniu prawa cywilnego) od dostawców świadczenia w postaci marży - to dostawca pobiera od przedsiębiorcy handlowego cenę. Marża jest pojęciem ekonomicznym - jest różnicą między ceną jednostkową uzyskiwaną przy odsprzedaży towaru i ceną płaconą dostawcy. Marża powinna pokryć koszty działalności przedsiębiorcy handlowego (tj. wszystkie koszty poza kosztem zakupu towarów) i zapewnić mu zysk. Marża tylko wyjątkowo jest określana w umowie - np. gdy wytwórca lub dystrybutor zamierza zachować kontrolę nad ostateczną ceną płaconą przez docelowych nabywców i w tym celu w umowach z przedsiębiorcami handlowymi albo wprost ustala cenę, po której przedsiębiorca będzie odsprzedawał towar, lub wyznacza poziom marży przedsiębiorcy handlowego. Marża (jako różnica ceny jednostkowej przy odsprzedaży i kupnie) została zdefiniowana w art. 3.1 p.6 u. o cenach na wypadek

wprowadzenia stawek urzędowych na marże (art. 2.2 u. o cenach). Aby art. 15.1 p.4 u.z.n.k. miał sens, należy go rozumieć w ten sposób, że zabrania on pobierania przez przedsiębiorcę handlowego od swojego dostawcy opłat, które w sensie ekonomicznym nie są marżą, tj. nie pełnią funkcji marży.

audyt i badania porównawcze

Niewątpliwie charakter opłaty innej niż marża mają opłaty niezależne od obrotu, a taką opłatą była opłata za audyt i opłaty za badania porównawcze. Pozwany nie sprecyzował, co sprawdzał w trakcie audytu (zamierzał się dowiedzieć tego doiero z zeznań świadków, lecz postępowanie dowodowe ma służyć rozstrzygnięciu kwestii spornych wcześniej dokładnie przedstawionych przez strony - art. 212 § 1 i 258 K.p.c.). Wobec określenia w W.h.s. tylko opłaty za audyt i nieokreślenia kryteriów badania upadły zgadzając się na opłaty za audyt w istocie niczego nie zamawiał w zamian za opłaty. Strony umówiły się wyłącznie na uiszczanie opłat za audyt, lecz już nie na przeprowadzenie jakichkolwiek konkretnych badań. Upadły dostawca nie wiedział, jaki wynik audytu zdyskwalifikuje go jako dostawcę.

Ponieważ opłaty za audyt w wysokości 3.050 zł i 3.690 zł nie pełniły funkcji marży, sąd uwzględnił powództwo w zakresie ich zwrotu. Były to w istocie opłaty za utrzymywanie statusu dostawcy pozwanego. Kupujący w celu sprawdzenia procesu wytwarzania kupowanych towarów może żądać od dostawcy umożliwienia sprawdzenia procesu produkcji i składowania, lecz nie może kazać sobie za to płacić. Ponadto opłata 3.690 zł [k.78] nie miała oparcia w W.h.s. na 2011r.

Powyższe dotyczy także opłat za badania porównawcze. Świadek M. S. zeznała, że badania są cenne dla dostawcy, gdyż dzięki nim wie, co klientom się podoba i może zmieniać swoją ofertę w celu zwiększenia sprzedaży przez pozwanego, a tym samym zwiększenia zamówień pozwanego u dostawcy (w samym sprzeciwie korzyści dostawcy z badań nie zostały przedstawione). Zatem przesyłanie badań dostawcy pełni taką samą rolę, jak przesyłanie mu sugestii, co powinien zmienić w swojej ofercie. Okoliczność, iż sugestie są poparte badaniami konsumenckimi, nie zmienia faktu, że są to po prostu sugestie kupującego, a nie usługa. Pozwany nie wykazał, że dostawca zamówił określone badania. Dlatego sąd uwzględnił żądanie zwrotu sumy 5.856 zł.

bonusy

Pozwany podniósł, że bonus za przekroczenie określonych obrotów jednoznacznie obniża cenę towarów sprzedawanych przez powoda o wskazany procent, a tym samym jest legalnym upustem od ceny. Opłata stanowiąca procent obrotów istotnie jednoznacznie obniża cenę towarów sprzedawanych przez powoda o wskazany procent, co oznacza, że jest legalnym upustem od umówionej wcześniej ceny.

Wcześniej utrwalona linia orzecznictwa SA w Krakowie także upusty od ceny uznaje za objęte hipotezą art. 15.1 p.4 u.z.n.k. (np. wyrok z 27 lutego 2009r., I.ACa.94/09, Lex 516523, z 29 września 2009r., I.ACa.762/09, niepubl., z 21 stycznia 2010r., I.ACa.1188/09, niepubl., a także wyrok SA w Warszawie z 24 stycznia 2013r., I.ACa.856/12, Lex 1293057). Także SN w wyroku z 8 listopada 2013r. (I.CSK.46/13) uznał, że bonus jest objęty hipotezą art. 15.1 p.4 u.z.n.k. Jednakże w uzasadnieniu wyroku z 6 czerwca 2014r. (III.CSK.228/13, Lex 1506548) SN zasadnie uznał, że bonusy niczym nie różnią się od rabatów i nie są objęte hipotezą art. 15.1 p.4 u.z.n.k.

Opłaty naliczane dostawcy przez przedsiębiorcę handlowego od obrotów z tymże dostawcą wprost pełnią funkcję marży. Opłaty te wprost obniżają cenę jednostkową towarów sprzedawanych przez dostawcę pozwanemu. Ceną płaconą przez pozwanego dostawcy w rozumieniu art. 3.1 p.1 u. o cenach nie jest cena określona przez strony w zał. nr(...) lub zamówieniu (ew. powiększona o VAT, jeśli strony umawiały się na ceny netto), lecz suma rzeczywiście należna dostawcy za jednostkową ilość towaru. A skoro już w chwili przyjmowania zamówienia dostawca wiedział, że z uzyskanej "ceny" będzie musiał zwrócić pozwanemu określony procent, to rzeczywistą ceną ustaloną przez strony była "cena" z faktury wystawionej przez powoda pomniejszona o ten procent. Upust 18,9 oraz 19,5% został udzielony już chwili podpisania "Warunków handlowych sprzedaży" na dany okres. Zatem prawdziwą ceną jednostkową, tj. ceną

otrzymywaną ostatecznie przez dostawcę było 81,1 lub 80,5% "ceny" z zał. nr(...). Dlatego sąd oddalił żądanie zwrotu bonusów w wysokości 72.518,22 zł.

usługa (...)

Art. 15.1 p.4 u.z.n.k. ogranicza swobodę stron tylko w zakresie sposobu konstrukcji cennika. Mianowicie musi on być skonstruowany w sposób pozwalający na jednoznaczne ustalenie marży przedsiębiorcy handlowego. Skoro marża jest różnicą między ceną towaru na półce sklepowej i ceną, po jakiej kupił go przedsiębiorca handlowy od swojego dostawcy, to przedsiębiorca handlowy może zaopatrywać się tylko wg jednoznacznie określonej ceny jednostkowej. O ile tylko z umowy stron wynika jednoznaczna cena jednostkowa, to niezależnie od nazwy nadanej przez strony poszczególnym upustom nie są one opłatami, o których stanowi art. 15.1 p.4 u.z.n.k. Upust wskazany procentowo od obrotów wprost określa jednostkową cenę towaru otrzymywaną przez sprzedawcę od kupującego, a tym samym marżę pozwanego. Żadna z opłat naliczanych przez pozwanego od obrotów nie wykazuje jakichkolwiek cech odróżniających ją od typowego upustu od ceny. Nawet przy przyjęciu, że upust ten był uzależniony od spełnienia przez pozwanego jakichś świadczeń kupującego (np. udostępnienia możliwości systemu (...)), brak jest podstaw do uznania tych opłat za zakazaną opłatę inną niż marża. Dostawca od początku wiedział, że z "cen" wynikających z faktur będzie musiał zwrócić pozwanemu 0,1% i okoliczność, czy zależało to od jakichś warunków leżących tylko po stronie pozwanego, była nieistotna. Dlatego sąd oddalił żądanie zwrotu wynagrodzenia za usługę (...) (naliczanego dokładnie tak samo jak rabat 0,1%) w wysokości 6.371,38 zł (wobec oddalenia żądania zwrotu wynagrodzenia za (...) nie jest istotne, czy upadły zapłacił całą tę sumę żadaną z tego tytułu, czy też nie zapłacił 173,71 zł).

podsumowanie

Należy pamiętać, że celem art. 15 u.z.n.k. jest wyeliminowanie praktyk mających na celu utrudnianie dostępu do rynku, przy czym za utrudnianie dostępu do rynku nie może zostać uznane oferowanie dostawcom zbyt niskich cen - nawet jeśli obiektywnie nie jest możliwe wytworzenie towaru po tak niskich kosztach. To wytwórca lub dystrybutor muszą ocenić, czy po uwzględnieniu upustów opłaca im się sprzedawać towar po tak niskiej cenie, a jeśli żaden przedsiębiorca handlowy nie oferuje wyższych cen, powinni zastanowić się nad zaniechaniem produkcji danego towaru, chyba że niski poziom cen jest wynikiem zmywy sieci handlowych zakazanej przez przepisy antymonopolowe.

Opłaty naliczane od obrotu wraz z zał. nr (...) do umowy jednoznacznie określały przychód dostawcy ze sprzedaży jednego wyrobu piekarniczego i nie utrudniały mu dostępu do dystrybucji swoich towarów poprzez sklepy pozwanego - o ile tylko akceptował poziom cen narzucany przez pozwanego. Natomiast opłaty niezależne od obrotu utrudniają dostawcy korzystanie z sieci danego przedsiębiorcy handlowego. Nie znając w chwili zawierania umowy skali przyszłych zamówień pozwanego dostawca nie jest w stanie dokonać kalkulacji, czy cena oferowana mu przez kupującego jest dla niego opłacalna. Dopiero przy określonej wielkości obrotu opłaty niezależne od obrotu stanowią wystarczająco małą część kosztów, aby handel był opłacalny dla dostawcy. Akurat w niniejszej sprawie wysokość opłat niezależnych od obrotu była niewielka, lecz nie zmienia to faktu, iż pełniły one funkcję opłaty za status dostawcy.

Powyżej sąd przeanalizował ekonomiczne skutki pobierania opłat będących przedmiotem sporu, gdyż marża, do której odwołuje się art. 15.1 p.4 u.z.n.k., jest pojęciem ekonomicznym. Marża nie jest opłatą pobieraną lub płaconą przez kogokolwiek, lecz jest różnicą ceny zakupu i ceny sprzedaży. Przedmiotem prawa cywilnego są świadczenia spełniane przez uczestników obrotu na rzecz drugiej strony. Tymi świadczeniami są m.in. ceny, lecz nie marże. Natomiast sąd nie dokonywał wykładni umów łączących strony poza elementarną wykładnią językową. Opłaty należne pozwanemu zostały precyzyjnie określone i postanowienia umów nie wymagały wykładni w tym zakresie. Bardzo ogólnikowo zostały określone świadczenia należne powodowi w zamian za opłaty ((...), audyt). Jednakże powód nie zarzucał nienależytego wykonywania tych "świadczeń" i dlatego określenia te nie wymagały wykładni. Mimo nieadekwatnej terminologii strony zawarły umowę o precyzyjnie określonych skutkach (o ważności umów posługujących się nieadekwatną terminologią zob. wyrok SA w Białymstoku z 9 lutego 2007r., I.ACa.708/06, OSAB 2007/2/19, Lex 283455), tj. opłatach należnych pozwanemu i sposobie ich obliczania.

Biorąc powyższe pod uwagę sąd na podstawie art. 18.1 p.5 u.z.n.k. zasądził od pozwanego na rzecz powoda zwrot opłat niebędących marżą, a których jedynym sensem gospodarczym było utrzymanie statusu dostawcy. Nawet jeśli upadły otrzymywał od pozwanego jakieś "świadczanie" w zamian za te opłaty w postaci np. audytu, to nie dostawcy był potrzebny audyt, lecz pozwanemu, a tym samym postanowienia zał. (...) dotyczące poszczególnych opłat nie mogą zostać uznane za umowy wzajemne w rozumieniu art. 487 § 2 K.c. Pozwany stosuje różne opłaty naliczane procentem obrotu i jedne z nich określa jako wynagrodzenie za usługę (...), a inne jako bonus. Wskazuje to, że wszystkie opłaty obliczane od obrotu pełnią tę samą funkcję niezależnie od nadanej im nazwy i dlatego należy oceniać je jednolicie w świetle art. 15.1 p.4 u.z.n.k. Obciążenie dostawcy opłatami obliczanymi procentowo od obrotu zamiast obniżenia ceny o taki sam procent jest neutralne podatkowo w zakresie podatku dochodowego (CIT) i Vat, lecz może przynosić pozwanemu korzyści w razie utylizacji towaru (np. na skutek przeterminowania) - stratą pozwanego jest wówczas cena towaru niepomniejszona o bonusy i inne opłaty naliczane od obrotu.

wymagalność roszczenia o zwrot opłat

Okoliczność, czy upadły dobrowolnie zobowiązał się i zapłacił opłaty, nie jest istotna dla istnienia dochodzonego roszczenia. Natomiast dobrowolność uiszczenia opłaty ma znaczenie dla wymagalności roszczenia o zwrot opłaty. Do pobrania nienależnej opłaty konieczne jest współdziałanie obydwu stron - pozwany musiał zażądać opłaty, a dostawca musiał ją uiszczyć (w toku współpracy upadły nie kwestionował zasadności potrącania opłat z należnych mu cen). W takim wypadku - podobnie jak w sytuacji, gdy dopiero z wyliczenia poszkodowanego sprawca szkody poznaje jej wysokość - obowiązek zwrotu opłaty na podstawie art. 455 K.c. staje się wymagalny dopiero na skutek wezwania do jej zwrotu (tak samo SA w Krakowie w wyrokach z 9 lipca 2008r., I.ACa.531/08 i z 26 czerwca 2008r., I.ACa.472/08). W przypadku opłat za audyt i badania porównawcze powodowi przysługują odsetki już od zawezwania pozwanego do próby ugodowej. Powód naliczył odsetki od 1 października 2013r. i wynoszą one do dnia wniesienia pozwu w dniu 5 lutego 2014r. 574,24 zł (liczone od sumy wynagrodzenia za audyty i badania w wysokości 12.596 zł). Zatem powodowi przysługuje w sumie $3.050 + 3.690 + 5.856 + 574 = 13.170$ zł, co sąd zasądził w p.I wyroku.

Zgodnie z niespornymi fakturami dołączonymi do pozwu sąd ustalił, iż upadły zapłacił 3.690 zł za audyt w 2011r., lecz przeoczył, iż suma ta nie jest przedmiotem żądania pozwu. Dlatego w zakresie sumy 3.690 zł i odsetek od niej za okres od 1 października 2013r. do 5 lutego 2014r. w wysokości 168 zł, tj. razem 3.858 zł, sąd orzekł ponad żądanie. Należne zgodnie z żądaniem pozwu [k.6] odsetki od wynagrodzenia za audyt i badania (8.906 zł) za okres od 1 października 2013r. do 5 lutego 2014r. wynoszą 406 zł. Intencją sądu było oddalenie żądania zapłaty sumy wynagrodzenia za (...) i bonusów w wysokości 78.889,60 zł oraz odsetek w wysokości 543,32 zł (różnica żądania pozwu w zakresie odsetek 949,32 zł i należnych odsetek 406 zł). Jednakże obliczając sumę do oddalenia w p.II rozstrzygnięcia sąd odjął od sumy żądanej pozwem sumę zasądzoną w p.I, co oznacza, iż wobec zasądzenia ponad żądanie sumy 3.858 zł sąd nie objął rozstrzygnięciem tej właśnie sumy, tj. nie orzekł o żądaniu zapłaty 3.690 zł tytułem sumy bonusów i wynagrodzenia za (...) oraz nie orzekł o żądaniu zapłaty 168 zł tytułem odsetek.

przejście praw upadłego na osobę trzecią

Wbrew tezie pozwanego trójstronna umowa z 1 listopada 2011r. [k.142], na mocy której nowy dostawca wstąpił w miejsce poprzedniego (upadłego) w stosunku prawnym ustanowionym umową z 1 czerwca 2010r., nie przenosiła wierzytelności o zwrot świadczeń nienależnych. Umową nowy dostawca nabył tylko prawa przysługujące poprzedniemu dostawcy "na podstawie zapisów umowy" z 1 czerwca 2010r. (§ (...) umowy z 1 listopada 2011r.

Nawet w razie uznania, że umową upadły przeniósł wierzytelności dochodzone w niniejszej sprawie, to na podstawie art. 127.1 Pr.up.napr. przeniesienie jest bezskuteczne z mocy prawa wobec powodowego syndyka. Zarzut zbycia wierzytelności pozwany podniósł w sprzeciwie, a powodowy syndyk podniósł zarzut bezskuteczności zbycia w najwcześniejszym możliwym terminie na posiedzeniu 13 maja 2014r. [k.154 8m]. Pozwany podważył jedynie możliwość powołania się na bezskuteczność bez wyroku ją ustalającego, co jest tezą sprzeczną z art. 127.1 Pr.up.napr. (na bezskuteczność z mocy prawa wskazuje także art. 130.1 Pr.up.napr. wymagający orzeczenia sędziego-komisarza dla uznania bezskuteczności innych czynności).

koszty

Nakład pracy pełnomocników uzasadnia ocenę kosztów zastępstwa na 1,5 stawki minimalnej, tj. 5.400 zł. Powód wygrał w 15% i na podstawie art. 98 i 100 K.p.c. przysługuje mu 15% z 5.400 zł, tj. 810 zł, oraz zwrot opłaty obliczonej od zasądzonej sumy, tj. 659 zł - razem 1.470 zł. Pozwanemu przysługuje 85% kosztów zastępstwa, tj. 4.590 zł. Ostatecznie pozwanemu przysługuje różnica, tj. 3.120 zł.